

СТАНОВИЩЕ

от

проф. д-р Борислав Александров Ясенов
АМГИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив

Излагам настоящото становище в качеството си на член на научно жури, за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Еволюцията на тромпета като солов и оркестров инструмент от Барока до съвременността в контекста на интерпретаторската проблематика“, за придобиване на образователната и научна степен „доктор“, в област на висше образование 8. Изкуства, професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство, докторска програма „Музикознание и музикално изкуство“. Автор на дисертационния труд е Васо Ристов – докторант в самостоятелна форма на обучение към катедра „Духови и ударни инструменти“, Инструментален факултет на НМА „Проф. Панчо Владигеров“, София.

Предоставеният ми комплект материали включва следните документи: автобиография, дисертационен труд и автореферат.

Васо Ристов е един от най-авторитетните македонски тромпетисти и музикален деятел. Завършва Музикалната гимназия в Щип в класа на видния педагог Симеон Савев и Факултета по музика в Скопие. Артистичната му дейност започва още от студентските му години, като сътрудник в оркестъра на Македонската опера и балет, където продължава да работи 25 години. Заема позициите на първи тромпетист-солист, а впоследствие и художествен ръководител. В своето професионално израстване докторантът участва в семинари и музикални академии за млади артисти, получава редица награди от конкурси в бившата СФРЮ. Важен етап от професионалното му развитие са специализацията в Музикалната академия в Прага, Чехия и дипломирането с образователно-квалификационна степен „Магистър“ в Държавна музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“, София, България.

Художественотворческата дейност на Ристов е изключително активна и богата. Освен работата си в Македонската опера и балет той е канен и участва като водач на група и като солист, в значими фестивали и събития в страната и чужбина, с оркестри като: Симфоничният оркестър в Румбург, Чехия; Симфоничният оркестър в Прищина, Косово; Македонската филхармония; Военен оркестър АРМ и други.

Педагогическата работа на Васо Ристов впечатлява със своята динамика. След дипломирането си започва да преподава в музикалното училище в родния си град Радовиш. Благодарение на успешната си художественотворческа и педагогическа работа е ангажиран в ДМВУС „Илия Николовски-Луй“, Държавен университет в Тетово, Университета в Прищина, Университет „Гоце Делчев“ в Щип, гост-професор е във Факултета по музика в Митровица (Косово). Понастоящем е редовен професор във Факултета по музика в Скопие. Показател за педагогическите успехи на дисертанта са постигнатите награди от неговите ученици и студенти на множество международни конкурси (над 80), както и факта, че много от възпитаниците му заемат водещи позиции в професионалните оркестри в Северна Македония.

Ристов е личност със завидни професионални постижения и авторитет, поради което е председател на журита на множество международни конкурси. Реализира семинари, майсторски класове, както и редовни занятия в университети в страната и чужбина. Богатата му дейност включва още и: заместник-декан на факултета по музикално изкуство на Университета „Св. Кирил и Методий“ в Скопие (2016-2018), музикален селекционер на Международния фестивал „Охридско лято“ (2018, 2019), председател на комисията за музикално-сценична дейност при Министерството на

културата на Република Северна Македонија (2018). Понастоящем Ристов е генерален директор на Македонската национална опера и балет.

От справката за научните публикации е видно, че докторантът е реализирал две на брой, пряко свързани с темата на дисертационния труд.

Гледната точка, от която изхожда докторантът в изследването си е предопределена от практическата му дейност като изпълнител – солист, камерен и оркестров музикант, педагог, член на жури и администратор. Благодарение на богатия си опит Ристов обръща внимание на някои проблеми и изводи, касаещи, кандидатстването и работата на тромпетиста в симфоничния оркестър. Разглежда проблематиката екзистенциално, преднамерено избягвайки методически насоки относно основни постановъчни изисквания, тъй като работата в симфоничен оркестър предполага високо професионално ниво. Дисертантът визира и помощта на информационните технологии за развитието на инструменталиста, но отчита и факта, че в обемната информация и съвети тромпетистът ще се сблъска с проблема за нейната фрагментарност, което ще отнеме време за осмислянето ѝ. Отчетена е необходимостта инструменталистът не само да владее перфектно партиите си, но и да познава спецификата на фактурата.

Обект на изследването е еволюцията на тромпета като солов и оркестров инструмент от Барока до съвременността в контекста на изпълнителската проблематика, а предмет е работата на тромпетиста – солист и оркестрант върху някои произведения композирани през визириания период.

Целите на разработката са:

- представяне и систематизиране на осъвременени знания, придобити в дългогодишния изпълнителски и педагогически опит като тромпетист в интерпретацията на някои оркестрови произведения от Барока, Виенската класика, Романтизма и съвременността;
- запознаване с някои от препоръките, получени от диригенти със световна и международна значимост, както и с проблемите възникнали при работата над разглежданите в труда творби;
- отправяне на насоки към младите тромпетисти чрез синтезирана информация касаеща подготовката им за явяване на прослушвания за работа, а също така за преодоляването на проблеми, които ще срещнат в практиката си като оркестрови музиканти.

Задачите се изразяват в следното: интердисциплинарен анализ на творби написани за тромпет и оркестрови произведения с участието на инструмента от Барока до съвременността засягащи изпълнителските и отчасти педагогически проблеми; методологически анализ по изследваната проблематика; осветляване на спецификата на изследваната материя; разработване на метод за практическа работа над анализиранияте проблеми; провокиране на изследователски интерес към разглежданата проблематика.

Методите използвани в труда са: емпиричен базиран на опита на Ристов като изпълнител – солов, камерен и оркестров, педагог, член на жури и администратор; теоретичен свързан с психомузикална, философска, музиковедческа и изкуствоведческа литература по изследваната проблематика, както и експериментална работа.

Основен принос на разработката е теоретико-практически, явяващ се първото по рода си тълкуване и методически насоки относно интерпретаторската работа на тромпетиста в оркестровия и соловия репертоар на музика от Барока до съвременността.

Докторантът защитава тезите за:

- взаимодействието на теоретична, изпълнителска и слушателска дейности, както и тясната връзка между усвояването на теоретичните знания и практическата работа за постигане на стойностна интерпретация;

- изпълнителската работа и свързаната с нея аналитична дейност изискващи задълбочаване на познанията на тромпетиста по основните музикално-теоретични дисциплини като хармония, полифония, музикални форми и оркестрация;
- определянето на етапите за работа над оркестрова партия за тромпет, базиращи се на анализиране на тематичния материал, проектиране на драматургичното развитие, разработване на интерпретаторска концепция, готовност за корекции от страна на диригента и подготовка на съответната творба за изпълнение.

Анализирана е проблематика свързана с фактурните елементи и музикално-изразните средства на избрани произведения от Барока, Виенската класика, Романтизма и музиката на XX и XXI век.

В Първа глава са разгледани интерпретационни проблеми на бароковата музика и виенската класика с участието на тромпет. Направен е кратък обзор на развитието и функцията на инструмента през различните епохи. От съществено значение е вниманието обърнато към съвременните тенденции при интерпретацията на барокова музика, представяне на традициите ѝ и прилагането им в съвременната изпълнителска практика. Анализирани са характерните особености и музикално-изразни средства на епохата на Барока, както и проблеми свързани с щриха и естетиката, трактовката на звука при произведения от ансамбловата и соловата музика с участието на тромпет. При Виенския класицизъм са посочени отчасти променените функции на натуралния тромпет породени от новите изисквания на времето.

При Втора глава са анализирани интерпретационни проблеми в симфоничната музика на XIX век с участието на тромпет. Ристов споделя опита си на изпълнител и някои инструкции, придобил от световно значими диригенти. Конкретизирани са и най-разпространените изисквания за постъпване на работа в оркестър.

Трета глава е посветена на интерпретационните проблеми в оркестровата музика на XX и XXI век с участието на тромпет. Разгледани са основните композиторски техники и похвати практикувани през XX век, а също така са анализирани емблематични произведения в контекста на изследваната проблематика. Обърнато е внимание на трактовката на звука в творби от македонски и български композитори написани в последните 10 години. Обосновано са посочени чести неблагоприятия на тромпетистите явяващи се на прослушвания.

Актуалността на темата на дисертационния труд „Еволюцията на тромпета като солов и оркестров инструмент от Барока до съвременността в контекста на интерпретаторската проблематика“ е обусловена от бурното развитие на съвременното музикално изкуство и необходимостта от разглеждане, анализиране и обновяване на интерпретаторските подходи в солов, ансамблов и оркестров аспект, в съответствие със стила, както и методиката на тяхното прилагане.

Разглежданата тематика ще доведе до обогатяване на теоретико-практическите умения при тромпетистите и ще разшири компетентностите на музикалните педагози. Гореизложеното обуславя приносния характер и практико-приложното значение на дисертацията.

В този труд е систематизирана и анализирана голяма по обем информация изложена в общо 217 страници, от които 206 основен текст. Обясненията са обосновани с подходящи нотни примери 103 на брой, допринасящи за създаване на още по-ясна представа за разглеждания обект. Библиографията включва 107 заглавия (69 на кирилица, 38 на латиница – 4 електронни източника).

Авторефератът е изготвен според изискванията и дава ясна представа за съдържанието, обекта, предмета, целите, задачите, изследователския инструментариум и отразява основните резултати, постигнати в дисертацията.

Приносите на труда се изразяват в следното:

- представена е еволюцията на тромпета като солов и оркестров инструмент от древността до съвременността;
- за първи път е анализирана интерпретаторската проблематика при тромпета в оркестровата и отчасти в соловата музика;
- за първи път са дадени методически насоки относно работата на младите тромпетисти в оркестъра;
- за първи път са тълкувани изпълнителски проблеми при групата на тромпетите в оркестровата и соловата музика за инструмента през Барока, Виенската класика, Романтизма, XX век и съвременността, а също така са предложени подходи за решаването им, особено в ансамблов аспект;
- разгледани са трудности на съвременния музикален език свързани с трактовката на звука и звукоизвличането при тромпета.

В заключение ще изтъкна, че дисертационния труд на Васо Ристов на тема „Еволюцията на тромпета като солов и оркестров инструмент от Барока до съвременността в контекста на интерпретаторската проблематика“ ме впечатли със задълбочеността на разглежданата тематика, анализите и научно-теоретичната обосновка, написана на професионален и в същото време достъпен език. Считаю, че теоретичната разработка отговаря на предявените от ЗРАСРБ и Правилника за неговото приложение изисквания за придобиване на образователната и научна степен „*доктор*“. Това ми дава основание да предложа на уважаемото научно жури да присъди на Васо Ристов образователната и научна степен „*доктор*“.

06.04.2023 г.

Изготвил становището: .....

(проф. д-р Борислав Ясенов)